

Kökensel Kimlik Bağlamında Kıbrıslı Türklerin Rumcaya Yönelik Dilsel Tutumları

Necdet Osam*
Ali Sıdkı Ağazade**

Özet: Bu çalışma, Kıbrıslı Türklerin Rumcaya yönelik tutumlarını araştırmayı amaçlamıştır. Daha önceki çalışmalarda güvenilirlik ve geçerliliği kanıtlanmış olan dilsel tutum ölçeği, Kıbrıslı Türk üniversite öğrencilerine uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS sayısal işleme paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. 5'li Likert dereceleme sistemli tutum ölçeğindeki maddelere verilen, yanıtlar ölçek, altölçekler ve maddeler bazında çözümlendikten sonra yorumlanmıştır. Tüm aritmetik ortalama, ölçünlü kayma ve Ki kare değerleri dikkate alındığında, hem madde hem de ölçek ve altölçekler bazında çalışmada tutarlı bulgular elde edilmiştir. Deneklerin tutumları genel anlamda nitelikli bir olumsuzluk içermezken, altölçeklerdeki çıpa maddeleri bağlamında deneklerin hassasiyetlerinin nitelikli olarak farklılık gösterdiği saptanmıştır. Çalışmadaki Kıbrıslı Türk üniversite öğrencisi deneklerin Rumcaya yönelik tutumlarının araştırmaçıların daha önceki çalışmalarındaki Kıbrıslı Rum üniversite öğrencisi deneklerin Türkçeye yönelik tutumlarından çok daha olumlu ve akılcı olduğu kanısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dilsel Tutum, Dilsel Tutum Ölçeği, Kökensel Kimlik, Sosyal Psikoloji, Araçsal GÜdü, Araçsal ve Birleşimci GÜdü.

1. Giriş ve Kuramsal Çerçeve

Küreselleşme diye adlandırılan ve yeni dünya düzeni olarak kabul edilmekte olan anlayışın 'farklılık içinde bütünlük' söylemi bağlamında bireyin kökensel kimliği ve dili arasındaki etkileşimi sosyal-psikoloji düzeyinde zayıflatmasına karşın, bireyin zaman içinde oluşturduğu üst değerler örütü ve dil-kimlik ilişkisinin toplumsal psikoloji bağlamındaki etkisini niteliksel düzlemde azaltmadığı vurgulanmaktadır. Bunun en önemli nedeni, üst değerler örütünü oluşturan kader, soy, kültür, tarihte yaşananların tümü yanısıra, bireylerin geniş ölçek düzleminde oluşturduğu kan bağı olgusudur.

---

* Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa / KKTC
necdet.osam@emu.edu.tr

** alisidki.agazade@emu.edu.tr

Smith'e göre (2002), üst değerler örütünün zayıflaması veya zayıflatılması sosyolojik olarak olası bulunmaktadır. Üst değerlerin zayıflatılması, bireyin Sosyal Kimlik Kuramı (Tajfel 1978) çerçevesinde oluşturduğu toplumsal varoluşu zayıflatmakta, diğer taraftan dilsel hak ve özgürlüklerin yok olmasına neden olduğuna Del Valle (2003) işaret etmektedir.

Nablekova (2006) toplumsal özgürlüğün esasen dilsel hak ve özgürlükle ilgili olduğunun altını çizerken, öncellemeye çalıştığı temel nokta dil ile kökense kimlik arasındaki ilişki ve üst değerler dizgesidir. Diğer taraftan bireylerin temsil ettiği toplumların farklı topluluklara, toplumlara yönelik sergilediği yaklaşımlar ve tutumlarında farklılıkların ortaya konması, 'biz ve diğerleri' söyleminin sosyal-psikoloji olarak öncellenmesidir. Bu söylemin temelinde üst değerler dizgesinin en önemli unsuru olan kan bağı olgusu yatmaktadır (Bobo 2001: 267). Kan bağı olgusu doğrultusunda biyolojik farklılıklar da dahil olmak üzere, toplumlar arasındaki tüm farklılıkların öncellendiği ve böylece "biz ve diğerleri" algısının en üst düzeye çekildiği psikolojide kabul edilmektedir. Omi vd. (1994) farklılıkların özellikle kökense kimlik bağlamında tüm çatışmaların kaynağını teşkil ettiğini vurgularken, "duygusal benlik farklılık" kuramının da özünü oluşturduğuna dikkat çekmektedir.

Fought (2008) ve Omi vd.'nin (1994) görüşlerinin temelini oluşturan Freud'un (1930) kuramsal yaklaşımlarında uluslar arasındaki sorunların psikolojik boyutunda narsizme dayandığını ve duygu yoğunluğunun, hislerin belirginleşmiş bir tavır, tutum olarak ortaya konduğunu vurgulamaktadır. Rochlin ise (1973) bu görüşlerle örüntülü olan ve farklılığın kendilik savunmasına dönüşmesi durumunda düşmanlık duygusunun oluştuğunu belirtmektedir. Diğer bir anlatımla, bireylerin tek başlarına veya toplumsal ölçekte takınacakları tutum, farklı toplumlara yönelik sergileyecekleri hissi davranışlar duygusal benlik farklılık kuramının özünü tanımlamaktadır (Taranenko 2006, Zaprudski 2007, Newman 1978).

Yukarda belirtilen kuramsal yaklaşım ve tartışmaların işlevselliğine verilebilecek niteliksel örneklerin başında eski Yugoslavya Cumhuriyeti ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği gelmektedir. Tanımlanmaya çalışılan temel yaklaşımlar dikkate alınarak Kıbrıslı Türklerin Rumcaya nasıl baktıkları ve neler hissettikleri bu çalışmada araştırılmıştır.

2. Kıbrıs Adasında Kökense Kimlik ve Dil

Çalışma daha önce yapılan bir dizi araştırmanın bir devamı niteliğinde olduğundan, Kıbrıs adasını oluşturan toplumların kökense kimliği, anayasal saptamalar ve kuramsal tartışmalar Osam vd. 2004a, 2004b ve 2005 çalışmalarında yer almakla birlikte, söz konusu çalışmanın anlamsal bütünlüğünün

korunabilmesi için Kıbrıs adasındaki dil ve kökensele kimlik konularına kısaca değinilecektir.

Kıbrıs adası, bulunduğu coğrafya parçası üzerindeki jeopolitik konumu nedeniyle tarihin başlangıcından itibaren birçok kez el değıştirmiştir. Yakın tarihimize baktığımız zaman 1878 yılında Osmanlı İmparatorluğunun adayı İngilizlere kiralaması ve daha sonra 1914 yılında Osmanlı İmparatorluğunun 1. Dünya Savaşında Almanya ile müttefik olmasına bağlı olarak İngilizler'in adayı ilhak etmesi dünya tarihinde önemli bir yer tutmaktadır (Ramm 2003).

1960 yılına gelinceye dek ada isyanlar ve etnik çatışmaların merkezi olmuştur (Asmussen 2003). 1960 yılında Kıbrıs adası İngiltere Birleşik Krallığından bağımsızlığını elde ederek Birleşmiş Milletler örgütüne kabul edilmiştir. Yeni Cumhuriyetin anayasasının 1. maddesinde kökensele kimlik olgusu Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığına seçilebilme şartlarından en önemlisi olarak öncellenmektedir (Constitution of the Republic of Cyprus 1964: 91). Bu maddeye göre Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın sadece Helen kökeninden gelenlerin içinden ve yalnızca Helenler tarafından seçilebileceği anayasa maddesinde yasallaştırılmıştır (Osam vd. 2005: 301). Bu maddeye göre Kıbrıs adasında iki toplum olmasına karşın, bunlardan biri olan Kıbrıslı Türklerin Kıbrıs Cumhurbaşkanının seçilmesi sürecinde hiçbir hukuki hakları bulunmamaktadır. Diğer bir anlatımla, "biz" ve "diğerleri" kuramının en açık şekilde uygulandığı yasal belge 1960 Kıbrıs Anayasasıdır. Bu madde aynı zamanda bireysel üstünlüğün toplumsal üstünlüğe dönüştürüldüğü ve yasallaştırıldığı en güzel örneklerin başında geldiğini vurgulamak yerinde olacaktır.

Diğer taraftan 1960 Kıbrıs Anayasası'nın 2. maddesinin 4. fıkrasında Rum toplumunun kökensele kimlik bağlamında tanımı yapılmakta; benzer bir tanımlama da aynı maddenin 3. fıkrasında Türk toplumu için yer almaktadır. Diğer bir anlatımla, adanın nüfusunun ya da yeni kurulan Cumhuriyetin ortaklarının kökensele kimlikleri ayrıntılı bir şekilde tanımlanarak hukuki boyut içine alınmıştır.

Kıbrıs Anayasası'nın 3. maddesinin 1. fıkrasına bakıldığında, yeni kurulan Cumhuriyetin, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin resmi dillerinin Yunanca ve Türkçe olduğunun tescil edildiği görülmektedir (Constitution of the Republic of Cyprus 1964: 92).

Kısaca özetlemek gerekirse, kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti 1912 yılından itibaren farklı iki kökensele kimlik arasında meydana gelen çatışmaların ardından (Asmussen 2003) önce 1963 Kanlı Noel olayları, 1964 ve 1967 çatışmaları sonrasında 1960 Anayasası'nın Türkiye Cumhuriyetine tanımış olduğu garantörlük hakkıyla 1974 yılında Barış Harekatı ile Kıbrıslı Türklerin varlığı teminat altına alınmıştır. Aradan 30 yıl geçtikten sonra, 2004 yılında kontrol-

l olarak açılan sınırları kuzey ve güneyde yaşayan iki farklı kökensele kimliğin üyelerinin yeniden iletişim ve etkileşim içine girmesini sağlanmıştır.

3. Çalışma Yöntemi

Kıbrıslı Türklerin Rumcaya yönelik tutumlarını ölçebilmek için çalışmada sormaca yöntemi kullanılmıştır. Daha nceki benzer çalışmalarda geliştirilip geçerliliği ve güvenirliği kanıtlanmış veri toplama aracı (Osam vd. 2004a, 2004b, 2005) pilot çalışmaları da yapıldıktan sonra, Kuzey Kıbrıs'taki yüksek ğretim kurumlarında eğitim görmekte olan tüm Kıbrıslı Türk ğrencilere erişilmeye çalışarak uygulanmıştır. Örneklemedeki erişilebilen Kıbrıslı Türk ğrencilerine dağıtılan veri toplama aracı (ardalan sormacası ve tutum leği) geri toplanıp, elde edilen veriler SPSS 11.0.0 sayısal işlemeleme paket programı (SPSS Inc. 2001) kullanılarak bilgisayar ortamına uygun bir şekilde kodlanarak aktarılmıştır. Oluşturulan bilgisayar veri dosyasına girilen veriler gözden geçirilerek, eksik yanıtları bulunan denekler dosyadan silinmiştir. Son şeklini alan bilgisayar veri dosyası kaydedilerek sayısal çözülemeye hazır duruma getirilmiştir. Veri toplama aracındaki tutum leği verileri maddeler, altölçekler ve ölçek bazında betimsel sayı işlemelemesinden geçirilerek aritmetik ortalama ve ölçünlü kayma zlemeleri elde edilip yorumlanmıştır. Çalışmanın en son aşamasında ise ölçek ve altleklerdeki bulguların sayısal anlamlılığları Ki kare sınavı kullanılarak işlenilmiştir.

3.1. Veri Toplama Aracı

Çalışmada kullanılan Türkçe veri toplama aracı sırası ile 16 maddelik *ardalan bilgi sormacası* (Bölüm A) ve 24 maddelik *tutum leği* (Bölüm B) olmak üzere iki temel bataryadan (bk. Ek) oluşturulmuştur. Ardalan bilgi sormacasındaki değişkenlerden elde edilen yanıtların dağınık olmaları gerekçesiyle yapılan zlemede ele alınarak işlenilmemiştir. Yaş ve cinsiyet verileri sadece örneklemedeki deneklerin betimlenmesinde kullanılırken, B kısmını oluşturan 24 tutum leği maddesinin, yani değişkenin, tümü dağınık olmayan yorumlanabilir veriler sağladığından işlenilerek çalışmada kullanılmıştır.

Her birinin yalın değişken işlevi gördüğü 24 tutum leği maddesinin kmeleşmesinden elde edilen madde grubları (toplam 5 altlek: F1, F2, F3, F4 ve F5) alışmada örtük değişken olarak işlenilmiştir. Tutum leği (F), Sosyal Psikoloji Altölçeği (F1), Araçsal Güdü Altölçeği (F2), Kökensele Kimlik Altölçeği (F3), Araçsal ve Birleşimci Güdü Altölçeği (F4), ve Araçsal Güdü ve Rumcaya Yönelik Tutum Altölçeği (F5) olmak üzere 5 altlekten (rtk değişken) oluşturulmuştur. Her altölçekte çıpa maddesi uygulaması yapılmıştır. Çalışmada toplam 8 çıpa maddesi kurgulanmıştır.

Tutum leğindeki tüm maddelerin yanıtlanması 5'li Likert dereceleme sistemine (5 Kesinlikle Katılıyorum, 4 Katılıyorum, 3 Fikrim Yok, 2 Katılmam ve 1

Kesinlikle Katılmam) dayandırılırken, altölçekler madde bağlamında aşağıdaki gibi kurgulanmıştır:

F1 Sosyal Psikoloji Altölçeği: 8 madde [B1, B4, B5 (çıpa), B6 (çıpa), B7, B8, B14, B15],

F2 Araçsal GÜdü Altölçeği: 5 madde [B2, B3, B9 (çıpa), B13, B24 (çıpa)],

F3 Kökensele Kimlik Altölçeği: 4 madde [B10, B11 (çıpa), B12, B16 (çıpa)],

F4 Araçsal ve Birleşimci GÜdü Altölçeği: 4 madde [B17, B18 (çıpa), B19, B20] ve

F5 Araçsal GÜdü ve Rumcaya Yönelik Tutum Altölçeği: 3 madde [B21, B22 (çıpa), B23].

Bu çalışmada kullanılan Tutum Ölçeğinin yapılandırılması, kurgulanması daha önce yapılan çalışmalardan (Osam vd. 2004a, 2004b, 2005) elde edilen Varimax çözümleneleri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Tutum ölçeğinin güvenilirlik çözümlenmesine bakıldığında, bu çalışmada hesaplanan Cronbach alfa iç güvenilirlik katsayısı 0.8598 dir. Bu katsayı daha önce yapılan benzer çalışmalardaki Cronbach alfa iç güvenilirlik katsayılarına çok yakındır. Daha önceki benzer çalışmalarda (Osam vd. 2004a, 2004b, 2005) Cronbach alfa iç güvenilirlik katsayıları sırasıyla 0.8484, 0.8503 ve 0.8567 olarak hesaplanmıştır. Bu karşılaştırma bağlamında geliştirilip kullanılan tutum ölçeğinin yüksek bir iç güvenilirliğe sahip olduğu – yani, tutarlı ölçümler yaptığı – belirlenmiştir.

3.2. Denekler

Bu çalışma Kuzey Kıbrıs'taki yüksek öğretim kurumlarında eğitim gören 18 ile 24 yaş arasındaki 3297'si (% 62.5) kız ve 1987'si (% 37.5) erkek olmak üzere, toplam 5275 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı olan öğrencilerle yapılmıştır. Örnekleme kızların çok olması, ya da başka bir deyişle erkeklerin az olması, rastlantısal örnekleme seçme yöntemini kullanma olanağının bulunmamasından kaynaklanmıştır. Diğer bir anlatımla, çalışmada amaçlara uygunluk örnekleme yöntemi kullanılarak neredeyse evrenin tümüne ulaşmaya çalışılmıştır.

Özetle söylenecek olursa, çalışmadaki kız ve erkek denek sayıları arasındaki fark, Kıbrıslı Türk yüksek öğrenim gençliği evreninin doğal bir özelliğinin sonucudur. Bu nedenle, cinsiyet değişkenine bağlı olarak sayısal işleme ve çözümlenme yapmanın çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini azaltacağından, denek sayısı tek bir değişken olarak kabul edilip işleme yapılmıştır.

4. Bulgular

Tablo 1’de F1 Sosyal Psikoloji Altölçeğindeki maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları ve ölçünlü kaymaları sunulmuştur. Tablo 1’de görüldüğü gibi, B5 ve B6 maddelerine verilen yanıtların aritmetik ortalamaları 3’e yakinken, altölçekteki diğer maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları 4’e yakın bulunmaktadır. Buna ek olarak, tüm ölçünlü kaymalar küçük olup 1 civarında gerçekleşmiştir.

Tablo 1: F1 Sosyal Psikoloji Altölçeğindeki Maddeler

Madde	Aritmetik Ortalama	Ölçünlü Kayma
B1 Kıbrıs Anayasasına göre Kıbrıs’ta iki resmi dil vardır	4.27	0.908
B4 Kıbrıs’ta Rumca, Türkçe kadar önemli bir dildir	3.80	1.166
B5 Rumca müzik dinlerim	2.20	1.382
B6 Rumca anlamasam bile zaman zaman Rumca radyo dinlerim	2.34	1.264
B7 Rumca Kıbrıs Cumhuriyeti’nin resmi dillerinden bir tanesi olduğu için önemli bir dildir	3.59	1.057
B8 Kıbrıs’ta Rum ve Türk olmak üzere iki etnik kimlik bulunmaktadır	4.24	1.040
B14 Güney Kıbrıs’a zaman zaman geçerim	4.11	1.084
B15 Kıbrıs’ın bir bütün olarak kalmasından yanayım	3.57	1.412

F1 Sosyal Psikoloji Altölçeğindeki maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları kullanılan 5’li Likert dereceleme sistemine göre değerlendirildiği zaman, maddelerin bir çoğunda verilen yanıtların aritmetik ortalamalarının *katılım* yönünde olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak, ölçünlü kaymaların da küçük olması, maddelerin bir çoğunda verilen yanıtların kullanılan 5’li Likert dereceleme sisteminin *katılım* kısmında kümeleştiğini göstermektedir. Diğer bir deyişle, yanıtların benzeştiği görülmüştür. F1 Sosyal Psikoloji Altölçeğindeki B5 ve B6 maddeleri bu altölçeğin ana maddelerini (çıpa madde) oluşturmaktadır. Diğer bir anlatımla, altölçekte genel değerlendirme yanında bu iki maddeye verilen yanıtların dereceleme ölçeği üzerindeki yönü ve ölçünlü kayması büyük önem arz etmektedir.

Tablo 2’de F2 Araçsal Günü Altölçeğindeki maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları ve ölçünlü kaymaları sunulmuştur. Tablo 2’de görüldüğü gibi, B9 ve B24 maddelerine verilen yanıtların aritmetik ortalamaları 3’e yakinken, diğer maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları 4’e yakın bulunmaktadır. Buna ek olarak, tüm ölçünlü kaymaların 1 civarında gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 2: Araçsal GÜdü Altölçeği Maddeleri

Madde	Aritmetik Ortalama	Ölçünlü Kayma
B2 Kıbrıslı Rumlarla iletişim kurmak önemlidir	3.64	1.075
B3 Rumca öğrenmek isterim	3.81	1.246
B9 Rumca konuşulduğu zaman bazı sözcükleri tahmin edebilirim	3.32	1.302
B13 Benim için Rumlar ile iletişim kurmak zor değil	3.63	1.041
B24 İdare edecek kadar Rumca bilirim.	3.34	1.307
B24 İdare edecek kadar Rumca sözcük bilirim	2.54	1.255

F2 Araçsal GÜdü Altölçeğindeki maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları kullanılan 5'li Likert dereceleme sistemine göre değerlendirildiğinde, maddelerinin bir çoğunda verilen yanıtların aritmetik ortalamalarının *katılım* yönünde olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak, ölçünlü kaymaların da küçük olması, maddelerin bir çoğunda verilen yanıtların kullanılan 5'li Likert dereceleme sisteminin *katılım* kısmında kümeleştiği, yani oldukça benzer oldukları sonucuna varılmaktadır. Ancak F2 Araçsal GÜdü Altölçeğinde çıpa maddeleri olarak yerleştirilen B9 ve B24'e verilen yanıtların dereceleme ölçeği üzerindeki yönü çalışmanın sonucu bakımından hassasiyet göstermektedir.

Tablo 3'de F3 Kökensel Kimlik Altölçeğindeki maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları ve ölçünlü kaymaları sunulmuştur. Tablo 3'de görüldüğü gibi, B16 maddesine verilen yanıtların aritmetik ortalaması 5'e yakın olmakla birlikte, diğer maddelerin tümüne verilen yanıtların aritmetik ortalamaları 3'e yakın olarak gerçekleşmiştir. Buna ek olarak, tüm ölçünlü kaymaların 1 civarında olduğu saptanmıştır.

Tablo 3: F3 Kökensel Kimlik Altölçeğindeki Maddeler

Madde	Aritmetik Ortalama	Ölçünlü Kayma
B10 Rumlar nazik ve samimi insanlardır	2.94	1.029
B11 Etnik kimlik benim için anlamlı değildir	2.60	1.338
B12 Bugüne kadar Rumları tarih kitaplarından tanıdım	3.10	1.384
B16 Kıbrıslı Türkler de adada eşit haklara sahip olmalıdır	4.76	0.553

F3 Kökensel Kimlik Altölçeğindeki maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları kullanılan 5'li Likert dereceleme sistemine göre değerlendirildiği zaman, maddelerinin bir çoğunda verilen yanıtların aritmetik ortalamalarının *fikrim yok* yönünde olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak, ölçünlü kaymaların da küçük olması, maddelerin bir çoğunda verilen yanıtların kullanılan 5'li Likert dereceleme sisteminin *fikrim yok* kısmında kümeleştiği sonucuna varılmaktadır. F3 Kökensel Kimlik Altölçeğinde çıpa maddesi

olarak konuşlandırılan B11 ve B16'ya verilen yanıtlar çalışmanın geneli bağlamında önemli sonuçlara varılmasını sağlamaktadır.

Tablo 4'de F4 Araçsal ve Birleşimci GÜDÜ Altölçeğindeki maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları ve ölçünlü kaymaları sunulmuştur. Tablo 4'de görüldüğü gibi, maddelerin büyük bir bölümünde verilen yanıtların aritmetik ortalamaları 4'e yakın bulunmaktadır. Buna ek olarak, tüm ölçünlü kaymalar da 1 civarında gerçekleşmiştir.

Tablo 4: F4 Araçsal ve Birleşimci GÜDÜ Altölçeğindeki Maddeler

Madde	Aritmetik Ortalama	Ölçünlü Kayma
B17 Türkçe ve Rumcanın ortak özellikleri vardır	3.86	1.022
B18 Rumca Türk okullarında öğretilmelidir	3.44	1.283
B19 Rumca Kıbrıs bağlamında yabancı bir dil değildir	3.78	1.129
B20 İki dillilik (Rumca-Türkçe) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaygınlaştırılmalıdır	3.61	1.031

F4 Araçsal ve Birleşimci GÜDÜ Altölçeğindeki maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları kullanılan 5'li Likert dereceleme sistemine göre değerlendirildiğinde, maddelerin çoğunda verilen yanıtların aritmetik ortalamalarının *katılım* yönünde olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak, ölçünlü kaymaların da küçük olması, maddelerin tümünde verilen yanıtların kullanılan 5'li Likert dereceleme sisteminin *katılım* kısmında kümeleştiği sonucuna varılmaktadır. F4 Araçsal ve Birleşimci GÜDÜ Altölçeğinde yer alan B18 çıpa maddesinin sayısal niteliği ise oldukça düşündürücüdür.

Tablo 5'de F5 Araçsal GÜDÜ ve Rumcaya Yönelik Tutum Altölçeğindeki maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları ve ölçünlü kaymaları sunulmuştur. Tablo 5'de görüldüğü gibi, B22 maddesine verilen yanıtların aritmetik ortalamaları yaklaşık 3 iken diğer maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları 4'e yakındır. Buna ek olarak, tüm ölçünlü kaymalar 1 civarında gerçekleşmiştir.

Tablo 5: F5 Araçsal GÜDÜ ve Rumcaya Yönelik Tutum Altölçeğindeki Maddeler

Madde	Aritmetik Ortalama	Ölçünlü Kayma
B21 Türkçe ve Rumcanın ağır özellikleri benzerdir	3.61	0.901
B22 Rumcanın Kuzey Kıbrıs'taki prestiji yükseltilmelidir	3.05	1.161
B23 Türkçe ve Rumca birbirlerinin sözcük dağarcıklarından birçok sözcük alıp verdiler	3.71	0.883

F5 Araçsal GÜDÜ ve Rumcaya Yönelik Tutum Altölçeğindeki maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları kullanılan 5'li Likert dereceleme sis-

temine göre değerlendirildiğinde, maddelerin bir çoğunda verilen yanıtların aritmetik ortalamalarının *katılım* yönünde olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak, ölçünlü kaymaların da küçük olması maddelerin bir çoğunda verilen yanıtların kullanılan 5'li Likert dereceleme sisteminin *katılım* kısmında kümeleştiği, yani oldukça benzer oldukları sonucuna varılmaktadır. Yine bu altölçekte yer alan çıpa maddesi B22'nin sayısal değerleri çalışmanın hassasiyet noktalarından birini daha öncellemektedir.

Tablo 6'da Ölçek ve Altölçeklerdeki yanıtların aritmetik ortalamaları ve ölçünlü kaymaları sunulmuştur. Tablo 6'de görüldüğü gibi, Araçsal Gudu Altölçeği, Kökensele Kimlik Altölçeği ile Araçsal Gudu ve Rumcaya Yönelik Tutum Altölçeğine verilen yanıtların aritmetik ortalamaları 3'e yakınken, Tutum Ölçeği, Sosyal Psikoloji Altölçeği ile Araçsal ve Birleşimci Gudu Altölçeğine verilen yanıtların aritmetik ortalamaları 4'e yaklaşmaktadır. Buna ek olarak, tüm ölçünlü kaymalar küçük olup 1 civarında gerçekleşmiş olduğu saptanmış bulunmaktadır.

Tablo 6: Ölçek ve Altölçekler

Ölçek ve Altölçek	Aritmetik Ortalama	Ölçünlü Kayma
F Tutum ölçeği	3.51	0.632
F1 Sosyal psikoloji güdü altölçeği	3.61	0.698
F2 Araçsal güdü altölçeği	3.36	0.884
F3 Kökensele kimlik altölçeği	3.46	0.651
F4 Araçsal ve birleşimci güdü altölçeği	3.85	0.838
F5 Araçsal güdü ve Rumcaya yönelik tutum altölçeği	3.41	0.770

Ölçek ve Altölçeklerdeki yanıtların aritmetik ortalamaları kullanılan 5'li Likert dereceleme sistemine göre değerlendirildiğinde, Araçsal Gudu Altölçeği, Kökensele Kimlik Altölçeği ile Araçsal Gudu ve Rumcaya Yönelik Tutum Altölçeğine verilen yanıtların aritmetik ortalamalarının *fikrim yok* yönünde olduğu saptanırken, Tutum Ölçeği, Sosyal Psikoloji Altölçeği ile Araçsal ve Birleşimci Gudu Altölçeğine verilen yanıtların aritmetik ortalamalarının *katılım* yönünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 7'de Ölçek ve Altölçeklerdeki *fikrim yok* veya *katılım* yönünde elde edilen yanıt dağılımı kümeleşmelerinin sayısal anlamlılıklarını araştıran Ki kare sınavı sonuçları sunulmuştur. Tablo 7'de görüldüğü gibi, tüm altölçeklerin ve ölçeğin kendisinin Ki kare değerleri .001 olasılık düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tüm aritmetik ortalama, ölçünlü kayma ve Ki kare bulguları dikkate alınarak özetlenecek olursa, hem madde hem de ölçek ve alt ölçekler bağlamında

benzer ve tutarlı bulgular elde edilmiştir. Diğer bir anlatımla, deneklerin tutumları *fikrim yok ile katılırim* arasında kümeleştiği onanmıştır.

Tablo 7: *Altölçekler ve Ölçek χ^2 Sınavı Sonuçları*

Ölçüt	F1	F2	F3	F4	F5	F
χ^2	3214.200	3580.500	3768.600	1471.800	2343.000	3927.000
df	3	4	3	3	3	3
p ^a	0.000**	0.000**	0.000**	0.000**	0.000**	0.000**

a. p > 0.001**

5. Sonuç

Çalışmanın giriş ve kuramsal çerçeve kısmında irdelenen kuramlar bağlamında sayısal değerlerin yorumlanmasına çalışıldığında, ortaya birkaç tane önemli sonuç çıkmaktadır. Bunlardan biri, deneklerin akılcı düşünce bağlamında gerçekçi davranabilme yeteneklerini Sosyal Kimlik kuramı düzleminde sergileyebilmiş olmalarıdır. Diğer bir önemli sonuç ise, deneklerin “biz” ve “diğerleri” yaklaşımını üst değerler örütüne bağlılıkları kapsamında gösterebilmiş olmalarıdır.

Çalışmada kurgulanan altölçekler almış oldukları sayısal değerler bağlamında irdelendiği zaman, F Tutum Ölçeği, F1 Sosyal Psikoloji Altölçeği, F4 Araçsal ve Birleşimci Günü Altölçeği deneklerin ada gerçeklerine yönelik tutumlarının olumlu yönde bir eğilim gösterdiğini; ancak sayısal değerlerin derece bağlamında kuvvetli olmadığını da ortaya koymuştur. Diğer bir anlatımla, deneklerin sergilemiş olduğu olumlu tutumda temkinli oldukları görülmüştür.

Sormacada yeralan F2 Araçsal Günü, F3 Kökensel Kimlik ve F5 Araçsal Günü ve Rumcaya Yönelik Tutum Altölçeklerine ait sayısal veriler, deneklerin tutumlarının olumsuzluğa doğru bir eğilim sergilediği görülmektedir. Bu altölçeklere gelen sayısal verilerin temelinde yatan neden tarihsel geçmişin toplum psikolojisi üzerinde bırakmış olduğu izlerdir. Bu izler, hissi davranışların yoğunlaşmasına neden olduğundan, duygusal benlik farklılık kuramının (Rochlin 1973) kendilik savunması (Freud 1930) olarak yukarda sözü edilen ölçeklere açık olarak yansıdığı yadsınmaz bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır.

Olumlu ve olumsuz olarak ayrışan altölçeklerin aritmetik ortalamaları Ki kare sınama yöntemiyle işlemlendiği zaman, deneklerin tutumlarının olumlu (katılırim) ve olumsuz (katılmam – fikrim yok) arasında gerçekleştiği görülmektedir (bk. Tablo 7). Çalışmada altölçeklerin herbirinde yeralan çıpa maddelerine baktığımız zaman, örneğin F1 Sosyal Psikoloji Altölçeğinde bulunan B5 ve B6 maddeleri üst değerler örütünün içinde yeralan algılarla örtüşebilmektedir. Diğer bir deyişle, denekler elde edilen sayısal veri düzleminde Rumca ve Rum kültürüne anlamlı bir temkinlilikle yaklaştıklarını ortaya koymaktadırlar.

F2 Araçsal Gütü Altölçeğinde yeralan B9 ve B24 maddelerine bakıldığı zaman, Rumcaya yönelik bir tepkinin bilinç altında bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç da Fought (2008) ve Volkan'ın (2008) altını çizdiği kendilik savunması ile örtüşmektedir.

Çalışmada F3 Kökensel Kimlik Altölçeğinde bulunan B11 ve B16 çıpa maddelerine gelen sayısal veriler “biz” ve “diğerleri” yaklaşımının denekler tarafından hissedilmekte olduğunu ve deneklerin adada yaşayan Rum toplumundan daha az haklara sahip olduklarını; buna da en yüksek sayısal değerle en anlamlı tepkiyi verdikleri görülmektedir.

F4 Araçsal ve Birleşimci Gütü Altölçeğinde bulunan B18 çıpa maddesi ile denekler zihinlerinin derinliklerinde hissettikleri tepkiyi ortaya koymuşlardır. Son olarak, F5 Araçsal Gütü ve Rumcaya yönelik Tutum Ölçeğinde yer alan B22 maddesinin sayısal değeri deneklerin söz konusu dile yönelik olumlu bir tutum sergilemediklerini yalın bir şekilde ortaya koymaktadır.

Kısaca özetlemek gerekirse, Kıbrıslı Türk öğrencilerin Rumcaya yönelik tutumları genel anlamda nitelikli bir olumsuzluk içermezken, çıpa maddeleri bağlamında hassasiyetlerinin nitelikli olarak farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgular, Osam vd.'de (2004a, 2004b, 2005) elde edilen sonuçlar ile kıyaslandığında, Kıbrıslı Türk deneklerin sergilemiş olduğu tutumun Kıbrıslı Rum deneklerin sergilediği tutumdan çok daha olumlu ve akılcı olduğu kanısına varılmıştır.

Kaynaklar

- Anthony Douglas, Smith (2002). *Ulusların Etnik Kökeni*, Türkçeye çev. Sonay Bayramoğlu ve Hülya Kendir. Ankara: Dost.
- Carmen, Fought (2008). *Language and Ethnicity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cristoph, Ramm (2003). “Conception of National Identity in Cyprus and the Question of European Identity.” *Journal of Cyprus Studies*. 8-9: 34.
- Gregory, Rochlin (1973). *Man's Agression: The Defense of the Self*. Boston: Gambit.
- Henri, Tajfel (1978). “Social Identity and Intergroup Behaviour.” *Social Science Information*. 13: 65-93.
- James, Newman, L. (1978). Place and Ethnicity Among the Sandawe of Tanzania. in du Toit, B. M. (Ed.). *Ethnicity in Modern Africa*. Boulder: Co: Westview. 105-121.
- Jörg, Asmussen (2003). “Limassol 1912 – Dali 1922: Cypriots in Nationalist Conflict.” *Journal of Cyprus Studies* 8-9: 243.

- Lawrence Bobo (2001). "Racial Attitudes and Relations at the Close of Twentieth Century." Smesler et al *America Becoming: Racial Trends and Their Consequences*. 264-301.
- Constitution of the Republic of Cyprus* (1964). London: Her Majesty's Stationary Office.
- Michael-Howard, Omi & Winant (1994). *Racial Formation in the United States: From the 1960s to the 1990s*. New York and London: Routledge.
- Mira, Nabelkova (2006). "Closely-related Languages in Contact: Czech, Slovak, Czechoslovak". *IJSL* 183: 53-74.
- Oleksandr, Taranenko (2006). "Ukrainian and Russian in Contact: Attraction and Estrangement." *IJSL* 183: 199- 140.
- Osam, N. & A. S. Ağazade (2004a). "How Successful will the Teaching of Turkish in the Republic of Cyprus be: The Attitudes of Greek Cypriots." *Abstracts of the III. Mercator International Symposium on Linguistic Diversity and Education: Challenges and Opportunities. Fryske Akademy, the Netherlands*. 25-27 November.
- _____ (2004b), "The Status of Turkish in the Republic of Cyprus and the Attitudes of Greek Cypriots Towards Turkish Language Learning." *Turkic Languages*. 8 (2): 271-288.
- _____ (2005). "1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası Bağlamında Türkçenin Kıbrıs'taki Konumu ve Kıbrıslı Rumların Türkçeye Yönelik Tutumları." *XIX. Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri*. Şanlıurfa: Elif Matbaası.
- Sandra, Del Valle (2003). *Language Rights and the Law in the United States*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Sigmund, Freud (1930). Civilization and its Discontents. *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*. London: Hogarth Press.
- SPSS Inc. (2001), *SPSS 11.0.0 for Windows*. Chicago: Statistical Package for Social Sciences
- Vamik D., Volkan (2008). *Kıbrıs: Savaş ve Uyum. Çatışan İki Etnik Grubun Psikoanalitik Tarihi*. İstanbul: Everest Yay.
- Zapurdski, Siarhiey (2007). "In the gip of Replacive Bilingualism: The Belarusian Language in Contact with Russian. *IJSL* 183: 97-118.

EK: Ardalan Sormacası ve Tutum Ölçeği

Değerli Öğrenciler,

Elinizdeki ardalan sormacası ve tutum ölçeği Kıbrıslı Türk öğrencilerin Rumcaya yönelik tutumlarını saptamak için yapılacak olan bir araştırmada veri olarak kullanılacaktır. *İçtenlikle ve doğru* olarak vereceğiniz yanıtlar çalışmanın geçerliğini ve güvenilirliğini artıracaktır. Şimdiden çalışmaya vermiş olduğunuz katkıya teşekkür ederiz.

*****

Bölüm A: Ardalan Sormacası

Lütfen gerekli yerleri yazıyla veya boş bırakılmış yerlere işaret (√) koyarak gereken bilgiyi sağlayınız.

1. Yaş: _____
2. Doğum yeri ve yılı: _____ ; _____
3. Cinsiyet: 1. Erkek
 2. Kız
4. Güney Kıbrıs'a hiç gittiniz mi? 1. Evet
 2. Hayır
5. Rumca bilir misiniz? 1. Evet
 2. Hayır
 3. Hayır, ancak öğreniyorum.
6. Kıbrıslı Rum (Yunan) arkadaşınız var mı? 1. Evet
 2. Hayır
7. Yabancı dil bilir misiniz? 1. Evet
 2. Hayır
8. Eğer yanıtınız Evet ise hangileri? 1. İngilizce
 2. Almanca
 3. Fransızca
 4. Diğer (belirtiniz).....
9. Babanızın eğitim durumu: 1. İlkokul
 2. Ortaokul
 3. Lise
 4. Üniversite
 5. Terk (belirtiniz: 1/2/3/4) .....
10. Rumca bilir mi? 1. Evet
 2. Hayır
11. Yabancı dil bilir mi? 1. Evet
 2. Hayır

12. Eğer yanıt Evet ise, hangileri? 1. İngilizce
 2. Almanca
 3. Fransızca
 4. Diğer (belirtiniz).....
13. Annenizin eğitim durumu: 1. İlkokul
 2. Ortaokul
 3. Lise
 4. Üniversite
 5. Terk (belirtiniz) 1/2/3/4).....
14. Rumca bilir mi? 1. Evet
 2. Hayır
15. Yabancı dil bilir mi? 1. Evet
 2. Hayır
16. Eğer yanıt Evet ise, hangileri: 1. İngilizce
 2. Almanca
 3. Fransızca
 4. Diğer (belirtiniz).....

Değınmek istediğiniz özel bir konu var ise aŗađıda boş bırakılan yere okunaklı olarak yazınız.

Bölüm B: Tutum Ölçeği

Hissettiğiniz duygunun yoğunluk derecesine göre, verilen cümlelere/maddelere yönelik tutumunuzu her maddenin yanında ve tutum ölçeğinin altında bırakılan boşluğa sadece (√) işareti koyarak belirtiniz.

[Ölçek: 5 Kesinlikle Katılıyorum, 4 Katılıyorum, 3 Fikrim Yok, 2 Katılmam, 1 Kesinlikle Katılmam]

Cümleler/Maddeler	Ölçek				
	5	4	3	2	1
1. Kıbrıs Anayasasına göre Kıbrıs'ta iki resmi dil vardır					
2. Kıbrıslı Rumlarla iletişim kurmak önemlidir					
3. Rumca öğrenmek isterim					
4. Kıbrıs'ta Rumca, Türkçe kadar önemli bir dildir					
5. Rumca müzik dinlerim					
6. Rumca anlamasam bile zaman zaman Rumca radyo dinlerim					
7. Rumca Kıbrıs Cumhuriyeti'nin resmi dillerinden birtanesi olduğu için önemli bir dildir.					
8. Kıbrıs'ta Rum ve Türk olmak üzere iki etnik kimlik bulunmaktadır					
9. Rumca konuşulduğu zaman bazı sözcükleri tahmin edebilirim					
10. Rumlar nazik ve samimi insanlardır					
11. Etnik kimlik benim için anlamlı değildir					
12. Bugüne kadar Rumları tarih kitaplarından tanıdım					
13. Benim için Rumlar ile iletişim kurmak zor değil					
14. Güney Kıbrıs'a zaman zaman geçerim					
15. Kıbrıs'ın bir bütün olarak kalmasından yanayım					
16. Kıbrıslı Türkler de adada eşit haklara sahip olmalıdır					
17. Türkçe ve Rumcanın ortak özellikleri vardır					
18. Rumca Türk okullarında öğretilmelidir					
19. Rumca Kıbrıs bağlamında yabancı bir dil değildir					
20. İki dillilik Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (Rumca-Türkçe) yaygınlaştırılmalıdır					
21. Türkçe ve Rumcanın ağız özellikleri benzerdir					
22. Rumcanın Kuzey Kıbrıs'taki prestiji yükseltilmelidir					
23. Türkçe ve Rumca birbirlerinin sözcük dağarcıklarından birçok sözcük alıp verdiler					
24. İdare edecek kadar Rumca sözcük bilirim					

Sözlükçe:

Anchor item	: Çıpa maddesi, temel madde
Attitude	: Tutum
Attitude scale	: Tutum ölçeği
Battery	: Batarya, takım
Chi Square test	: Ki kare sınavı
Convenience sampling	: Amaçlara uygunluk örneklem yöntemi
Cronbah alpha coefficient (internal validity)	: Cronbah alpha iç güvenilirlik katsayısı
Divergence Theory	: Ayrımcılık kuramı. Biz ve Diğerleri kuramı
Emotional Identity Difference Theory	: Duygusal Benlik Farklılık Kuramı
Ethnic Identity	: Kökensele kimlik
Instrumental motivation	: Araçsal güdü
Integrative motivation	: Birleşimci güdü
Likert scale	: Likert ölçeği
Linguistic Identity	: Dilsel Kimlik
Questionnaire	: Sormaca, anket
Random sampling	: Rastlantısal örneklem
Social Identity Theory	: Sosyal Kimlik Kuramı
Social psychology	: Sosyal psikoloji
Standard deviation	: Ölçünlü kayma
Subscale items	: Altölçek maddeleri

Identification of the Language Attitudes of the Turkish Cypriots towards Greek with Respect to Ethnic Identity

Necdet Osam*
Ali Sıdkı Ağazade**

Abstract: This study aimed at investigating the attitudes of the Turkish Cypriots towards Greek. The language attitudes scale, the reliability and validity of which were verified in the previous studies, was administered to the Turkish Cypriot university students and the data obtained were analyzed by the use of SPSS statistical software package. The responses given to the items in the five-point Likert type attitudes scale were interpreted after they had been analyzed in terms of scale, subscales, and items. Taking all of the arithmetic averages, the standard deviations, and the chi-square values into consideration, consistent results were obtained from the items and also from the scale and the subscales in the study. While the attitudes of the participants did not generally include anything much negative, it was determined that the sensitivity degrees of the participants varied much in the anchor items existing in the subscales. It was arrived at a view that the attitudes of the Turkish Cypriot university student participants towards Greek in the study were much more positive and rational than those of the attitudes of the Greek Cypriot university student participants towards Turkish in the previous studies conducted by the researchers.

Key Words: Language Attitudes, Language Attitudes Scale, Ethnic Identity, Social Psychology, Instrumental Motivation, Integrative Motivation.

---

* Eastern Mediterranean University, Famagusta / TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS
necdet.osam@emu.edu.tr

** alisidki.agazade@emu.edu.tr

Языковое отношение турков-киприотов к греческому языку в контексте этнической идентичности

Недждет Осам^{*}
Али Сыдкы Агазаде^{**}

Резюме: Это исследование направлено на изучение отношения турок-киприотов к греческому языку. Предыдущие исследования показали масштаб языковых отношений киприотских турецких студентов университета на основе анализа данных, полученных с помощью статистического пакета SPSS программного обеспечения и доказавших свою надежность и достоверность. Ответы, полученные по пятибалльной шкале Лайкерта относительно языкового отношения интерпретируются после анализа с точки зрения масштаба, пунктов и материала. Принимая во внимание все арифметические средние, стандартные отклонения, и значения Ки квадрат, в результате анализа материала, масштаба и пунктов были получены значительные показатели. Хотя общее отношение участников не включает в себя ничего негативного, было установлено, что степень чувствительности участников менялась по некоторым пунктам. Исследование показало, что языковое отношение киприотских турков студентов к греческому языку гораздо более позитивное и рациональное относительно отношения киприотских греческих студентов к турецкому языку, исследование которого было проведено ранее.

Ключевые Слова: Языковые Отношения, Масштаб Языковых Отношений, Этническая Идентичность, Социальная Психология, Мотив, Инструментальная Мотивация, Интегративная Мотивация.

---

^{*} Восточно-Средиземноморский университет, Газимагуса / Турецкая Республика Северного Кипра
necdet.osam@emu.edu.tr

^{**} alisidki.agazade@emu.edu.tr